

СТАНОВИЩЕ

Относно дисертационен труд на тема:

РАЗВИТИЕ НА ТРАДИЦИЯТА В КУЛТУРНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И АВСТРИЯ СЛЕД 1989 ГОДИНА. СЪВРЕМЕННО БЪЛГАРСКО ИЗКУСТВО В ЧУЖДЕСТРАННИЯ ХУДОЖЕСТВЕН КОНТЕКСТ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

в област на висше образование 8. *Изкуства*,

професионално направление 8.1. *Теория на изкуствата*

от доц. д. изк. Благовеста Иванова Иванова

За изготвянето на настоящето становище съм назначена със заповед № 3-рк-246 от 29.07.2021 г. на Ректора на Нов български университет.

От 2015 г. Теодора Константинова е докторант на редовна подготовка в НБУ – в ДП "Изкуствознание и визуални изследвания". През 2017 г. е отчислена с право на защита. Творческата ѝ биография е богата на участия в областта на съвременното изкуство, което изразява устойчивия ѝ интерес към него. Завършването на немска гимназия и обучението по студентската програма „Еразъм“ в Германия, приемам за старателно изградена езикова база и културна насока за добра бъдеща работа. Ето защо намирам изборът на темата за дисертационния труд за закономерен етап в развитието на младата изследователка. През 2017 г. като консултант на изложбата TRACTATUS LOCUS българския културен институт във Виена тя работи и по темата на дисертацията. Така от изследовател тя се превръща в пряк участник в художествените прояви, които изследва.

Дисертацията на Теодора Константинова представлява обширно изследване върху развитието на традицията на културните взаимоотношения между България и Австрия в един вече изминал период – от 1989 г., който опира в нашата съвременност. Самата дисертантка е представител на „следващо“ поколение по отношение на началото на изследвания период и съвременничка на последните изследвани изложби, които тя проследява до 2020 г. В този смисъл нейната проучвателска работа съдържа, от една страна, дистанцията на времето за да може да бъде осъществен критичен и обективен поглед към изминалите процеси. От друга страна, дисертантката има предимството да се запознае на място и на живо с впечатленията и представите на участниците в културния процес, който

изследва. Дистанцията и фокусирането върху фактите създават платформата на изследването. То е сложно замислено и включва общото историко-културно познание, анализ и изследване на променящата се среда и анализ на критичния поглед на анализатори и участници в художествения процес. В същото време изследването е първото по рода си за развитието на традицията в културните взаимоотношения между България и Австрия след 1989 г.

Изследването на съвременното българско изкуство в чуждестранния културен контекст е насочено към българо-австрийските културни отношения в аспекта на изложбите. Според мен задачата е правилно поставена и е разработена последователно при подбора на художествените прояви по начин, който представя личния поглед на изследователката за традицията и етапите на промяна в културния процес по отношение на следването на традицията. Дисертацията включва пет глави и приложение с разговори с творци, които са преки участници в културния процес. Дисертацията притежава целия необходим за такъв труд инструментариум и апарат, като библиография, списък с илюстрации и албум. Библиографията включва възможната, съответна на темата литература – теоретични изследвания, критически статии и каталози за изложби.

Дисертантката е извършила своите проучвания и наблюдения за да може да постави акцентите на правилните места и към библиографията е включила своите изследвания. Събран е обширен материал, в подбора на който е изразен личния ѝ поглед. Основна е линията на художествения път на визуалните артисти, които променят своите търсения, самочувствие и място в културното общество. Показателно и добре е изведено мястото на българските визуални артисти като европейски, но при условието за следване на националната традиция и впоследствие – тенденцията на нейното избледняване (с. 117, 202).

Проследени са редица изложби или публикации, посветени на отделни теми или тематика. Акцентирано е на публикациите за балканската идентичност, която е от съществено значение с оглед спецификата на темата на дисертацията. На базата на изследвания и представените произведения в редица изложби е проучена българската идентичност като част от балканската, а също така и възгледите на авторите за идентичността в Косово и Сърбия (с. 76-77). Достигнато е до извода за надграждане на националната идентичност и за обособяване на културните градове като географски точки

на картата на Европа и дерегионализация на Централна Европа (с. 82-83). Отбелязана е констатацията на полския професор и историк на изкуството Пьотър Пиотровски в неговата книга „Изкуство и демокрация в посткомунистическа Европа“ за начина, по който съвременното изкуство откликва на процесите на политически промени след 1989 г. Паралелният прочит на изследванията и на културните прояви изисква широки и в същото време задълбочени познания за да бъде постигната възможната пресечна точка между общия исторически процес и конкретното художествено произведение. За целта са анализирани теоретичните изследвания (монографии), художествени произведения и коментарите на отделните автори.

От най-ярката трета глава „Новото усещане за място – международната, а не локалната сцена: художествени проявления в началото на 21-ви век“, (с. 93-143) следва да се заключи, че избледняването на интереса към националните особености и представянето на националната принадлежност на творците и в същото време с настъпването на процесите на глобализацията, идентичностите на национална основа се размиват и българските творци се налагат благодарение и все повече със своята индивидуалност. В този разрез е полезна историческата глава, която макар и обща, дава възможност за един по-глубоко поглед: възрожденските интелектуалци работят във Виена за да могат свободно да осъществят своите идеи без помощта на държавата. Тази парадигма се повтаря извън и след времето на социалистическата държавност. Впоследствие с промяната на политическата и обществената среда се променят задачите и художественият език на визуалните артисти и „традицията“ се видоизменя.

При всички случаи сравнителният исторически контекст е подчертаван, което е положителен момент в цялата дисертация, при това още от първата - историческата глава. Много съществено според мен, е съждението за причините за избора на българските художници на Виена като място за тяхната реализация. Теодора Константинова подчертава ролята и мястото на историческата традиция в нейните различни контексти. Аз бих допълнила и в гео-политически план като добавка към културното самоопределение на авторите.

Приносен момент на дисертацията е не само подробното проследяване на културния процес, но и отворения край на частта за изводите. Подобен подход осъществява

своеобразен мост към съвременното изкуство, както в конкретен аспект, така и като междудържавна и междуведомствена политика.

Критични бележки. Текстът на дисертацията представлява подробен „разказ“, който съдържа обстойна описателност на изложбите и представените в тях произведения и той доминира над анализа. В заключението липсват ясно очертани изводи по отношение степента на участие и ролята на държавните, на обществените организации и на личностния фактор. Заключението напомня по-скоро обобщение на отделните глави.

Изводите в дисертацията кореспондират с приносите. Приемам заявените приноси на дисертационния труд. Те са ясно очертани, свързани са с традицията и приемствеността. Авторефератът съответства на дисертационния труд.

Заключение. С настоящото заключение потвърждавам своята положителна оценка за дисертационния труд на Теодора Константинова и смятам, че тя е достойна да ѝ бъде присъдена образователната и научната степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.1. Теория на изкуствата.

25.09.2021 г.

Доц. д.изк. Благовеста Иванова